

SATS – vekkellesmøte for samhandling i Tromsø

SATS var navnet på en konferanse arrangert i Tromsø 1.–2. september. Arrangør var Universitetssykehuset Nord-Norge og Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge, med sistnevnte som initiativtaker. Tannhelsetjenesten var lite omtalt i stortingsmeldingen om samhandlingsreformen, og kompetansesenteret ønsket med konferansen å rette søkelyset mot behovet for tannhelsefaglig kompetanse på sykehusene. Den avsluttende paneldebatten ble en «eye opener» for både tannhelsepersonellet, som var i flertall, og de legene som deltok på konferansen.

Professor Ivar Espelid, inntil 1. oktober fortsatt leder av Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge (TkNN), ønsket velkommen og fortalte at målet var å belyse samhandling mellom tannhelsetjeneste og sykehus på nasjonalt nivå. Konferansen var finansiert med regionale utviklingsmidler (RUP) og bidrag fra Helsedirektoratet og Troms fylkeskommune. En forutsetning for RUP-midlene var at konferansen skulle være modell for tilsvarende konferanser i andre helseregioner.

SATS hadde samlet i underkant av 100 deltakere, hvorav de fleste kom fra tannhelsetjenesten. Om lag halvparten var tannleger, men også 12 leger var til stede. En nettbasert spørreundersøkelse til de påmeldte før konferansen viste at et stort flertall mente det var behov økt kompetanse og for bedre kommunikasjon mellom allmennpraktiserende tannleger og sykehus.

Fylkesråd i Troms for kultur, miljø og helse, Mariam Rapp (KrF), ønsket også velkommen. Hun var nesten litt indignert på tannhelsetjenestens vegne fordi den «knapt var berørt» i samhandlingsmeldingen, men var glad for merknadene fra Stortingets helse- og omsorgskomite, som fastslo at en god

tannhelse er et viktig forebyggende tiltak som kan hindre innleggelse og plager for den enkelte fordi sykdommer i munnhulen kan påvirke den allmenne helsetilstanden. Rapp hadde håp om bedre samhandling og mente at forholdene lå godt til rette i Tromsø.

Direktør ved UNN, Tor Ingebrigtsen, som også ønsket velkommen, innrømmet at han som kirurg hadde «klart seg» med bistand fra øre-nese-halsleger ved behandling av hodeskader. Han mente at en årsak til manglende samhandling skyldtes organiseringen av tannhelsetjenesten, som ikke «passet inn» i sykehusenes system. Med henvisning til Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015) hadde han imidlertid tro på at samarbeidet skulle bli bedre, og han slo et slag for samarbeidsavtaler, som han mente burde være lovpålagt.

Statssekretær på kort visitt

Statssekretær Tone Toften (AP) som kom for å fortelle om regjeringens tannhelsepolitikk, sa hun var glad for å være på hjemlige trakter, men visiten ble kort. Etter å ha fremført foredraget, bar det rett tilbake til Oslo.

Noe har skjedd etter Stortingsmelding nr. 35 om tannhelsetjenesten, og Toften snakket om Soria Moria 2, kompetanseløftet, pasientløftet og revisjon av lov om tannhelsetjenesten. Men fortsatt er de fleste spørsmål og forslag «under vurdering». Toften kunne ikke si noe konkret om når forslag til ny lov blir sendt på høring, og la til at den ekstraordinære situasjonen etter 22. juli fører til at alle departementer må vurdere sine fremdriftsplaner.

Fra sykehustannleger til odontofobi

– Ingen aner at de har bruk for oss før vi er der, sa sykehustannlege Kjell Størksen med lang erfaring fra Haukeland universitetssykehus i Bergen. Han er dels ansatt i Den offentlige tannhel-

setjenesten i Hordaland og dels på sykehuset. Der har de fått til en struktur med et tannhelseteam som fungerer, trass i manglende lovregulering, og det virker som også finansiering og økonomi lar seg løse.

Svenskene har erfaring med sykehustannleger fra 1970-tallet, og Inger Stenberg fra Göteborg og Thomas Modéer fra Karolinska Institutet i Stockholm delte sine erfaringer med salen. Også de la vekt på at man må markedsføre seg overfor sykehuset og at forskningssamarbeid kan være en god døråpner.

Professor Jan Bergdahl, også svensk, men nå ansatt ved kompetansesenteret og universitetet i Tromsø, er både tannlege og psykolog og hadde derfor de beste forutsetninger for snakke om odontofobi, som er en psykiatrisk diagnose med multifaktoriell etiologi og prevalens på 2–3 prosent. Han kom inn på påvirkning fra foreldre, men også tortur, misbruk og overgrep. Bergdahl ble fulgt opp av Oddny Igland som arbeider ved RVTS Nord, Regionalt ressurscenter om Vold, Traumatisk stress og Selvmordsforebygging. Slike sentre skal styrke regional kompetanse på området, kartlegge, formidle og bidra i forskning på tvers av profesjoner. Også på dette feltet er det bruk for odontologisk kompetanse fordi munnhulen ofte er affisert.

Syke barn har også en munn

Samarbeid mellom barnetannleger og –leger var neste tema. Professor i pediatri Hans-Jacob Bangstad, i hovedstilling ved Oslo universitetssykehus (OUS) og professor II ved Institutt for klinisk odontologi, UiO, forsøkte å forklare/unnskyldte hvorfor vi ligger så langt etter Sverige. Han hadde etter hvert forstått at en moderne pediatrik avdeling ikke bare må samarbeide med farmasøyter, kliniske ernæringsfysiologer, fysioterapeuter, sosionomer,

barnepsykologer, lærerere og tolker, men også med tannhelsepersonell, og var positivt innstilt til å kartlegge behovet, arbeide for integrering og ikke minst lære av Sverige.

En hyggelig «gladsak» på slutten av dagen ble presentert av spesialist i pedodonti ved TkNN, Eva Edblad, og spesialist i pediatri, Ellen Nordal, ved UNN. Svenske Edblad som har vært ansatt ved kompetansesenteret i Tromsø siden 2006, har fått et stadig økende antall henvisninger, men hun har også selv tatt initiativ. En dag i uken går Edblad eller en tannpleier til sykehuset og deltar i «ronden» på Barneavdelingen for å vurdere hva barna trenger av odontologisk oppfølging.

At samarbeidet fungerer og er viktig for pasienten ble bekreftet av Nordal, som har barn med leddgikt og kreft som sitt hovedarbeidsfelt. Hun mente man burde bygge på dagens erfaring og få til en struktur og felles kommunikasjonslinjer for å hindre at barn faller utenfor.

Oralkirurgisk virksomhet – et naturlig tilbud på regionsykehus

Oralkirurgene Paula Frid i Tromsø og Monica Gordh i Bergen, sistnevnte avdelingsleder ved Kjevekirurgisk avd. ved Haukeland universitetssykehus, også de svenske, åpnet dag to.

Frid fortalte om sine arbeidsområder ved kompetansesenteret og sykehuset, men først og fremst presenterte hun sine ønsker for en effektiv oralkirurgisk seksjon. Gordh på sin side syntes å være godt fornøyd med tilstanden på Haukeland og la vekt på at de har et velorganisert samarbeid, både med Den offentlige tannhelsetjenesten og Odontologisk klinikk i Bergen.

Klinikkisjef Jens Munch-Ellingsen ved Nevro- og ortopedi-klinikken på UNN så nytten av samarbeid med oralkirurg, men han så flere hindringer enn muligheter for samarbeid. Han snakket om operasjonelle barrierer og «tennene som lever sitt eget liv», om kulturelle forskjeller, problemer med ulike egenandeler, manglende operasjonskapasitet – og han etterlyste pålegg om samarbeid i Helse- og omsorgsdepartementets oppdragsdokument, som sendes til de regionale helseforetakene når statsbudsjettet er vedtatt.

Paneldebatt. Fra venstre fagdirektør Alf Henrik Andreassen, Haukeland universitetssykehus, fylkestannhelsesjef Peter, Troms fylkeskommune, seniorrådgiver Ragnhild Nordengen, Hdir, professor Olav Helge Førde, UiT, ekspedisjonssjef Bjørn Erikstein, HOD og direktør Lars Vorland, Helse Nord RHF.

Samhandlingsreformen – noe for tannhelsefeltet?

Ekspedisjonssjef Bjørn Erikstein, HOD, orienterte om forslag til folkehelselov, lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015). Han lovet å ikke glemme tannhelsetjenesten når stortingsmeldingen om kvalitet og pasientsikkerhet kommer i 2012. – Dere må kjenne deres besøkestid og komme med innspill. Og jeg vil anbefale tannhelsetjenesten å melde seg på ved opprettelse av lokalmedisinske sentre. Vær aktiv, avsluttet ekspedisjonssjefen.

Dette var opptakten til Hilde Nordgardens presentasjon av forsøksordning med «orale helsetjenester i sykehus». Hun er engasjert som seniorkonsulent i Helse-direktoratet med frist 15. oktober for å levere et forslag. Oppdraget kommer fra HOD, som forutsetter at forsøket skal settes i gang i løpet av 2012. Hun kunne foreløpig ikke si noe detaljert om forslaget, men sa at ved valg av forsøkssykehus måtte sykehuset ønske det selv, det måtte finnes egnede lokaler, mulighet for å rekruttere personell og helst et eksisterende odontologisk miljø ved sykehuset. Forsøksprosjektet skal finansieres med midler fra departementet, men ellers fikk vi ikke vite mye om økonomien.

Fra paneldebatt til vekkelsesmøte

Avsluttende paneldebatter ved konferanser pleier sjelden å bringe mye nytt. Salen er nærmest mettet med informasjon, og paneldeltakerne har kanskje allerede sagt sitt. Ikke slik denne gang.

Ordstyreren, professor Olav Helge Førde, UiT, med samfunnsmedisin som fagfelt, innrømmet at han hadde tynne forutsetninger for å lede debatten, men han regnet med å få hjelp fra en aktiv sal, i tillegg til panelet som besto av to tannleger og tre leger, se billedtekst. Førde dristet seg imidlertid til å mene at tidspunktet kanskje ikke var velvalgt. Samhandlingsreformen handler om å flytte oppgaver ut fra sykehusene til kommunen, og nå ønsker tannhelsetjenesten å komme inn i sykehusene! Det var kanskje denne introduksjonen som satte fart i debatten.

Debatten pendlet en stund rundt behov, lovregulering og finansiering før ordstyreren beklaget at han var blitt misoppfattet. – Jeg er blitt oppfattet negativt, og er blitt overbevist om at noe må gjøres, men to forvaltningsnivåer gjør samarbeidet vanskelig, sa han og spurte om en ny tannhelselov ville «gjøre susen». Noen mente at sykehus-tannlegene burde være ansatt på sykehuset og var glad for at forsøksordningen la opp til det. Direktøren for Helse Nord la vekt på at tannhelsen måtte inn i oppdragsdokumentet hvis noe skulle skje, og ekspedisjonssjefen i HOD, med erfaring fra Radiumhospitalet, var på ny blitt overbevist om oral helses betydning for generell helse.

Debatten og konferansen ble avsluttet med Ivar Espelids replikk: – Dette har vært et vekkelsesmøte for alle parter!

Tekst og foto: Reidun Stenvik